

ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ν. ΕΒΡΟΥ

ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΤΥΧΕΡΟΥ

Τάξη: Γ' Γυμνασίου

ΘΕΜΑ: «Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΜΝΑΣ»

Τίτλος εργασίας: «Η Στάμνα η χιλιόχρονη»

Σχολικό έτος 2003-2004

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σκοποί:

- η διαθεματική - διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος της ιστορίας και λαογραφίας της στάμνας,
- η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας των παιδιών
- η σύνδεση της σχολικής γνώσης με την τοπική ιστορία και λαογραφία τους
- λαμβάνοντας υπόψη την ευαισθησία των παιδιών για τον τόπο τους η απόκτηση αυτών των γνώσεων αλλά και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους θα συμβάλλει στη δραστηριοποίηση τους για την αναζήτηση πληροφοριών σε θέματα που αφορούν τον τόπο του



Στόχοι:

με το πέρας του προγράμματος να είναι ικανοί οι μαθητές να:

- Να διατυπώνουν το σκοπό και τους στόχους της εργασίας τους
- Να συνεργάζονται στο πλαίσιο της ομάδας
- Να ανατρέχουν και να καταγράφουν την απαραίτητη βιβλιογραφία
- Να γνωρίσουν τρόπους συλλογής πληροφοριών για το αντικείμενο
- Να συντάσσουν ένα ερωτηματολόγιο
- Να παίρνουν μια συνέντευξη
- Να αναλύουν, να αξιολογούν και να αξιοποιούν τις πληροφορίες που συλλέγουν
- Να χρησιμοποιούν τη τεχνολογία κατά την έρευνα τους (επεξεργαστή κειμένου, άντληση πληροφοριών)
- Να παρουσιάζουν τα κύρια σημεία της εργασίας τους με τη μορφή εισήγησης.
- Να αναφέρουν στοιχεία της ιστορίας της στάμνας



Μέθοδος: βιωματική μαθητοκεντρική - ομαδοσυνεργατική

Ρόλος καθηγητή: συντονιστής, καθοδηγητής, εμπυχωτής

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Πέμπτη 23-10-2003

1. Πρώτη συνάντηση με τους μαθητές

Στόχοι

- ✓ Χωρισμός των παιδιών σε ομάδες με κριτήριο το μήνα γέννησης
- ✓ συζήτηση για τον τρόπο εργασίας των ομάδων στο συγκεκριμένο θέμα
- ✓ συνειδητοποίηση της ανάγκης για συνεργασία των παιδιών
- ✓ Ανάθεση των επιμέρους ενοτήτων του θέματος στις ομάδες
 - Ακριβής ορισμός του θέματος
 - καθορισμός των επιμέρους ενοτήτων του θέματος
 - χωρισμός των παιδιών σε ομάδες
- ✓ προτεινόμενες δραστηριότητες για το συγκεκριμένο θέμα:
 - ο εκδρομές,
 - ο τραγούδια και χοροί σχετικά με τη στάμνα
 - ο κατασκευή σταμνών από πηλό και χαρτόνι
 - ο επισκέψεις σε πηγές και πηγάδια,
 - ο πραγματοποίηση δρωμένων,
 - ο συνεντεύξεις από αγγειοπλάστες και ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας

1. ΣΤΑΜΝΑ

- ορισμός
- χρησιμότητα
- ιστορική αναδρομή

2. τρόπος κατασκευής και υλικά παλιότερα και σήμερα

3. Λαογραφία τραγούδια, ιστορίες, παραμύθια, έθιμα

4. Λαογραφία στην υπόλοιπη Ελλάδα

5. Η στάμνα μέσα από την τέχνη Ζωγραφική, διακόσμηση, παραστάσεις πάνω σε στάμνες

6. Η αγγειοπλαστική ως επάγγελμα παλιότερα και σήμερα

Υπεύθυνοι καθηγητές:

Ελευθεριάδου Ελισάβετ, Φιλόλογος

Καμάργιου Χρυσάνθη, Οικιακής Οικονομίας

Ούτου Μαρίνα, Φιλόλογος

Τσαχουρίδου Μαρία, Καλλιτεχνικών

Ομάδες:

Α΄ ομάδα: Αλεξάκη Μαρίνα, Δουλούδης Χρήστος, Καραγκιοζίδου Ιουλιέτα, Κερασίδου Βασσίλα

Β΄ ομάδα: Γεμουσακάκης Δημήτρης, Λίτσας Ανδρέας, Τασμαλής Σαράντης, Φουτσιτζίδης Μιχάλης

Γ΄ ομάδα: Βαλκάνης Χρήστος, Δαβή Βαρβάρα, Τουντζιαράκης Χρήστος, Χαρζηπέμου Μαρία

Δ΄ ομάδα: Βύζου Βίκυ, Θεοχαρίδου Ρόζα, Παπαδόπουλος Αντώνης, Ριζούδης Μάκης

Ε΄ ομάδα: Αϊραπετιάν Σαμουέλ, Γεωργιάδου Χριστίνα, Δομπάρης Δημήτριος, Παπασακελαρίου Κωνσταντίνος

ΣΤ΄ ομάδα: Γεωργιάδου Μαρία, Γκαϊδατζή Αρετή, Σιδεράς Ευάγγελος, Φελεκίδης Κώστα

Πέμπτη 30-10-2003

2η Δεύτερη συνάντηση με τους μαθητές

Ορισμός του τίτλου της εργασίας «**η στάμνα η χιλιόχρονη**»

Ακριβής προσδιορισμός της έννοιας «στάμνα»

Ετυμολογική ανάλυση της λέξης, (στάμνα → ίστημι)

Χρησιμότητα της στάμνας

Ιστορική αναδρομή

Αρχαία Ελλάδα

(Μινωικός, Μυκηναϊκός, πολιτισμός, γεωμετρικά χρόνια, κλασική εποχή, ελληνιστική εποχή)

Γεωγραφία: η παρουσία της στάμνας σε όλη την Ελλάδα

Λαογραφία: αναζήτηση και καταγραφή πληροφοριών, ηθών και εθίμων από όλη την Ελλάδα.

Χημεία: χημική ανάλυση του πηλού.

Κεραμική τέχνη Αναζήτηση τρόπων κατασκευής και ψησίματος της στάμνας. Αναζήτηση πληροφοριών για το επάγγελμα του αγγειοπλάστη.

Βιβλιογραφία

Μπέττυ Ψαροπούλου, *Τελευταίοι τσουκαλάδες του ανατολικού Αιγαίου*, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ιδρυμα χ.χ.

Μπέττυ Ψαροπούλου, *η κεραμική του χθες στα Κύθηρα και στην Κύθνο*, Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ιδρυμα χ.χ.

Φωκά - Π. Βαλαβάνης, *τα αγγεία και ο κόσμος τους*, Κέδρος χ.χ.

Λ. Τσακτοίρα, Μ. Τιβέριος, *ιστορία των αρχαίων χρόνων ως το 30 π. Χ.*, ΟΕΔΒ, 2003

Παρασκευή 7-11-2003

3η συνάντηση με τους μαθητές

- διαμόρφωση ερωτηματολογίου σε συνεργασία με τους μαθητές
- Αναζήτηση βιβλιογραφίας και πληροφοριών από τους μαθητές, σχετικά με τη θεματική ενότητα κάθε ομάδας.
- Η αναζήτηση έγινε τόσο σε σχετικές ιστοσελίδες του διαδικτύου όσο και στη βιβλιοθήκη του σχολείου. Παράλληλα κάποια από τις ομάδες των μαθητών επισκέφτηκε τη Δημοτική Βιβλιοθήκη του Δήμου Τυχερού, στο «Πολύκεντρο».
- Συνειδητοποίηση της σημασίας της αναζήτησης πληροφοριών σε επιστημονικές και έγκυρες πηγές.
- Συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας για επιλογή των κατάλληλων πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν και προσαρμογή αυτών στην κάθε θεματική ενότητα χωριστά.

Γενικές εντυπώσεις από τη μέχρι τώρα πορεία:

Η πλειοψηφία των μαθητών δραστηριοποιήθηκε ικανοποιητικά. Όλες οι ομάδες εργάζονται συστηματικά. Μεγάλο ενδιαφέρον μας προκάλεσε η διάθεση των μαθητών να αναζητήσουν πληροφορίες από τα συγγενικά τους πρόσωπα κυρίως. Μας παρουσίασαν έθιμα, παραδοσιακές ιστορίες σχετικές με τις στάμνες. Μας ενημέρωσαν για την ύπαρξη πηγών και πηγαδιών της περιοχής τους παλιότερα και τώρα.

Δευτέρα 10-11-2003

4η Τέταρτη συνάντηση με τους μαθητές

- Διανομή των ερωτηματολογίων στους μαθητές ώστε να συμπληρωθούν και από τους ίδιους τους μαθητές αλλά και από συγγενικά και οικία τους πρόσωπα.
- Συζήτηση γύρω από τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου και σχετικά με τα αναμενόμενα αποτελέσματα που θα προκύψουν από αυτά.

- Συζήτηση και καταγραφή των προτιμήσεων και των ιδεών των μαθητών σχετικά με τα δρώμενα που μπορούν να γίνουν στα πλαίσια της εργασίας αυτής για την στάμνα.

Δρώμενο 1ο: Κουτσομπολιό των κοριτσιών γύρω από την πηγή που παίρνουν καθημερινά νερό με τις στάμνες τους.

Δρώμενο 2ο: Επιλογή του καλύτερου γαμπρού με το σπάσιμο της στάμνας στα πόδια του (Η θεία από το Σικάγο)

Συμπεράσματα από το ερωτηματολόγιο

Οι κάτοικοι μεγαλύτερης ηλικίας του Τυχερού και των γύρω χωριών χρησιμοποιούσαν παλιότερα τις στάμνες, τα λαγήνια, όπως τα λένε χαρακτηριστικά κυρίως για τη μεταφορά του νερού από τις πηγές και την αποθήκευση του.

Υποστηρίζουν πως το νερό παραμένει πολύ δροσερό για πολλές ώρες.

Τα σημαντικότερα εργαστήρια κεραμικής ήταν δυο, ένα στα Λαγηνά και το καλύτερο στο Σουφλί. Τώρα πιο κανένα από τα δυο δε λειτουργεί.

Πολλές ερωτικές ιστορίες εκτυλίσσονταν στις πηγές όταν οι κοπέλες πήγαιναν με τη στάμνα για νερό. Ήταν ένας χώρος όπου μπορούσαν να συναντηθούν τα ζευγάρια που δεν είχαν επίσημη σχέση. Οι κοπέλες με αφορμή τη μεταφορά του νερού από την πηγή μπορούσαν να βγουν από το σπίτι και να συναντήσει τους νέους.

Άλλοτε οι πηγές ήταν χώρος συναντήσεων, επικοινωνίας και κουτσομπολιού μεταξύ των γυναικών. Οι γυναίκες καθώς ήταν περιορισμένες στα πλαίσια του σπιτιού θεωρούσε τη συνάντηση στην πηγή ως ένα τρόπο να ξεφεύγει από το σπίτι και να πληροφορείται τα νέα του χωριού.

Συγγεντρώθηκαν πολλές πληροφορίες σχετικά με τραγούδια, χορούς, έθιμα γύρω από τη στάμνα. Πολλοί από αυτούς φυλάσσουν στα σπίτια τους στάμνες, ανάμνηση μιας άλλης εποχής, που χάθηκε.

Αντίθετα οι νεότεροι περιορίζουν τις γνώσεις τους κυρίως στο διακοσμητικό ρόλο της στάμνας.



Τρίτη 18-11-2003

5η συνάντηση με τους μαθητές

προσπάθεια δια μόρφωσης της εργασίας:

καταγραφή των πληροφοριών από τους μαθητές με, επιλογή εικόνων με διάφορους τύπους στάμνας από την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη εποχή, ταξινόμηση του υλικού

χειροτεχνία με θέμα τη στάμνα: κατασκευή από χαρτόνι διάφορων τύπων στάμνας με ποικίλα διακοσμητικά σχέδια διαφορετικών εποχών και τεχνοτροπιών ζωγραφισμένα με πολύ μεράκι από τα παιδιά

Τετάρτη 26-11-2003

6η συνάντηση με τους μαθητές

Δραστηριότητες:

αγγειοπλαστική με θέμα τη στάμνα: οι μαθητές με τη βοήθεια της καθηγήτριας των καλλιτεχνικών δημιούργησαν τις δικές τους στάμνες από πηλό και στη συνέχεια αφού στέγνωσαν τις σχεδίασαν με ποικίλα σχέδια.

Πέμπτη 4-12-2003

7η συνάντηση με τους μαθητές

επίσκεψη σε ένα καφενείο των Λαγυνών: μαθητές πήραν σημαντικές πληροφορίες για τη χρήση της στάμνας, άκουσαν πολλές ιστορίες από τους μεγαλύτερους θαμώνες του καφενείου. Όσοι μάλιστα είχαν κάποια παλιά στάμνα στο σπίτι τους μας την έφεραν. Πολλοί θαμώνες συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο. Ήταν σημαντική η συνδρομή τους στη βιωματική προσέγγιση του θέματος από τα παιδιά.

Παρασκευή 12-12-2003

8η συνάντηση με τους μαθητές

Επίσκεψη στο σπίτι της κυρίας Ελισάβετ: η συνέντευξη από την κα. Ελισάβετ ήταν μια μοναδική εμπειρία για τους μαθητές και για τους καθηγητές. Η κα. Ελισάβετ μας έδωσε σημαντικές λαογραφικές πληροφορίες για τη σημασία και τη χρήση της στάμνας. Μας τραγούδησε τη «Μαλάμω» ένα τραγούδι που αποφασίσαμε να το χορέψουν οι μαθήτριες στην επόμενη συνάντηση.

(τα παραπάνω βιντεοσκοπήθηκαν και βρίσκονται στο σχολείο)

Δευτέρα 15-12-2003

9η συνάντηση με τους μαθητές

Χοροί και τραγούδια σχετικά με τη στάμνα:

οι μαθήτριες μαθαίνουν να τραγουδούν και να χορεύουν «τη Γερακίνα» και τη «Μαλάμω»

(τα παραπάνω βιντεοσκοπήθηκαν και βρίσκονται στο σχολείο)

Τελική οργάνωση της παρουσίασης της εργασίας από τα παιδιά.

Τρίτη 23-12-2003

10η συνάντηση με τους μαθητές

τελική παρουσίαση της εργασίας από τους μαθητές. Τα παιδιά με περηφάνια και ενθουσιασμό παρουσίασαν την εργασία τους στους συμμαθητές τους, στο διδακτικό προσωπικό και στη Σχολική Σύμβουλο των Φιλολόγων Έβρου, υπεύθυνη για την ευέλικτη ζώνη.

Παρουσιάστηκαν: μια έκθεση με πήλινα αγγεία και μια δεύτερη με χάρτινες στάμνες, που δημιούργησαν και διακόσμησαν οι μαθητές.

Στάμνες από την Ελλάδα



«Σταμνί»
Λήμνος

«στάμνα με δυο λαβές»
Φλώρινα

«Κουρκούνα»
Καρδίτσα

«κρυολόγος»
Σκύρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η ΣΤΑΜΝΑ Η ΧΙΛΙΟΧΡΟΝΗ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Ποια είναι η ηλικία σας;

α. κάτω των 20

β. 20 - 30

γ. 30 - 40

δ. 40 - 50

ε. 50 - 60

στ. 60 και άνω

2. Φύλο:

☐ αρσενικό

☐ θηλυκό

3. Γνωρίζετε τι είναι η στάμνα:

☐ ΝΑΙ

☐ ΟΧΙ

4. Αν απαντήσετε ναι, από πού τη γνωρίζετε;

☐ Διαβάζοντας εφημερίδες ή περιοδικά

☐ ακούγοντας ιστορίες από άλλους

☐ την έχετε δει σε καταστήματα

☐ τη χρησιμοποιείτε σήμερα

☐ τη χρησιμοποιούσατε παλιότερα

☐ από αλλού

5. Στην περίπτωση που τη γνωρίσατε από το έντυπο υλικό, τι είδους ήταν;

☐ Εφημερίδες

☐ περιοδικά

☐ τοπικά βιβλία

☐ άλλα βιβλία

6. Στην περίπτωση που τη γνωρίσατε ακούγοντας από άλλους , ποιοι ήταν αυτοί που σας ενημέρωσαν;

☐ Γονείς

☐ Παππούς και γιαγιά

☐ Φίλοι

☐ Θείοι

☐ Άλλοι

7. Τι είδους ακούσματα είχατε;

- ☐ Ιστορίες
- ☐ Τραγούδια
- ☐ Παραμύθια
- ☐ Παροιμίες
- ☐ Ανέκδοτα
- ☐ Γνωμικά
- ☐ άλλα

8. Στην περίπτωση που την είδατε σε καταστήματα σε ποια πόλη την είδατε;

- 1)
- 2)
- 3)

9. Σε τι είδους καταστήματα την είδατε;

- ☐ Καταστήματα ειδών λαϊκής τέχνης
- ☐ Καταστήματα οικιακής χρήσης
- ☐ Άλλα

10. Αν τη χρησιμοποιείτε σήμερα

I. για ποιο λόγο τη χρησιμοποιείτε;

- ☐ Διακοσμητικό
- ☐ Αποθήκευση και μεταφορά νερού
- ☐ Αποθήκευση και μεταφορά λαδιού

II. ποιο είναι το είδος της διακόσμησης της;

- ☐ Απλή
- ☐ Παραστάσεις
- ☐ Γεωμετρικά σχήματα
- ☐ Λουλούδια

11. Αν τη χρησιμοποιούσατε παλιότερα, για ποιο λόγο;

- 1)
- 2)
- 3)

12. Υπήρχαν εργαστήρια κεραμικής στο νομό μας;

- ☐ ΝΑΙ
- ☐ ΟΧΙ

13. Αν ναι, σε ποια μέρη υπήρχαν;

- 1)
- 2)
- 3)

14. Σήμερα γνωρίζετε αν υπάρχουν;

☐ ΝΑΙ

☐ ΟΧΙ

15. Ποιες άλλες ονομασίες της στάμνας γνωρίζετε;

1)

2)

3)

16. Γνωρίζετε έθιμα που σχετίζονται με τις στάμνες;

1)

2)

3)

17. Έχετε ποτέ ασχοληθεί με την κεραμική;

☐ ΝΑΙ

☐ ΟΧΙ

18. Με ποια αφορμή;

Φωτογραφικό υλικό

Οι μαθητές της Γ΄ τάξης του Τυχερού σχεδιάζουν στάμνες

